

האמן רב-הכשרונות וברוך-האלהים יתעה בו על-נקלה ויאבד דרכו והאם יהיה הדבר לפי כחותיו של קבק? האם לא יכרע תחת משא כבד זה? ... אלה היו הפקפוקים אשר מלאו את לבי, בקחתי את הספר הראשון של הטרילוגיה «שלמה מולכו» ועכשיו, לאחר שקראתי, אין להכחיש, כי ספקותי אלה לא עובני עוד. אמנם אסור למצות את עומק הדיון על דבר שלא הגיע עוד אל סופו. אפס גם בחלקים אלו כבר מתבלטת כוונתו העיקרית של הרומן וקוי-נשיתו, במדה שאפשר לדבר בו.

בודאי שעלה בידי קבק לצרף מטוה ספורי, אשר על-פניו הוא מוציא ומעביר את אישיו ומפעלים. יכולת-הצירופים הזאת היא אחת מסגולותיו המלאות של קבק. אתה נמשך ונגרר אחרי שטפו של המתהווה ואתה תאב לדעתו. יש גם בתפיסת אפים של האנשים, – לא ברקמת נפשם ורחשו: הפנימי – כפי שהם מתגשמים במאורעות שעוברים עליהם, הרבה מן האמת והענין הספרותי. אותן ההתנגדות והזרות, החבויות בין רוחה האוונטורית – במובנו הטוב של מושג זה – של הנסיכה ג'וליה ובין פירס המשוסע והמפולג, אותו כוח המשיכה והדחיה גם יחד, המוליד את המעצורים הסמויים בין שתי נפשות אלו – מכניסים תנועה רבה במסופר ומקרים את סקרנות הקורא. גם די-פאס, זה האדם המסורבל בבשרו המתמוגג בקלב גופו, ה«הוכשטאפּלר» בדם ובנפש, אשר ילך אל מחוץ-חפצו בכל הדרכים ואשר יאסוף את בנתו מכל המחנות, מן האוהב ומן האויב, אותו די-פאס, ידו של פירס, אשר יעמד בינו ובין הנסיכה כמפלצת מאיימת בכיעורה ובערמתה, אף-על-פי שאדם זה נוח הוא לכריות ואינו חסר את טוב-הלב השטחי והנבוב שאין לבטוח בו לעולם, כי אין הוא טובע את חותמו בחיי אדם ועלילותיו – כל הטפוס הזה בנוי יפה על-ידי קבק, בהגיון ובהבנה.

מה שאינו מניח את הדעת ומשאיר לאחוריו טעם לפגם הוא, ראשית כלי ההסברה והרצאת הדברים, המשמשים מצע רוחני, עיוני ומחשבתי לסביבה, אשר בה מתגלים ופועלים האישים. קבק קרא בודאי את הספרות הדנה עליהם. עדות לכך הציטטות המרובות, שהוא ממלא בהן את ספורו. אבל הוא לא הטאיע אותן בקרבו, עד כדי לכללן מחדש ולהביאן לידי הבעה אמנותית. יש שהשיחות והוכוחים הגבוהים נעוצים בגוף הספר כשן רזפה. קבק לא השתחרר מן השיח-והשיג השטחי. וגם המקורות הרבים, שהוא משתמש בהם, אינם מפיגים – ואולי דוקא הם אינם מפיגים – את הטעם הפגום. גם כגוננו של קבק ודרכי הבעה שלו אינם מתאימים אל כבדם של החיים המתוארים ואל מסגרת התקופה אשר בה הם מופיעים. ביחוד מורגש דיסוננס זה, בשעה שהמספר יוצא את תחומי המאורע הממשי ומתחיל מתאר את המתרחש בנפש. קבק אינו סופר של תיאורי הריפליקסים. הוא יודע רק את התנועה השרירית הישרה והפשוטה. כי אין שטף-הלשון הקל והמהיר, הזורם על פני שטחם של הדברים, מעלה את המתרחש בתוך הנפש, אלא עובר עליו ונסחף הלאה. והרושם הנשאר הוא – תוחלת ממושכה שלא באה.

ואף-על-פי-כן הרומן «שלמה מולכו» הוא יצירה רבת-ערך. הסביבה עשתה את שלה. עם רום התעודה עלה גם המספר. מובטחני, שאת הספרים האלה יקראו בענין רב. יש מעלה אחת לקבק, המכריעה את הכף לזכותו. הוא אינו מגדיש את התאמצותו למעלה מכחותיו. הוא אינו מוסיף את עצמו, ואם הגבורים בחצר-המלכות של לישבונה יצאו מתחת עטו קצת קרתניים, דוגמת בעלי-בתים ליטאים עם השגותיהם המוגבלות ועם מדותיהם והליכותיהם המאובנות, מצות אנשים מלומדה על-פי נוסח ידוע, ולא ירושת-דורות גזעית יציאת העבר רבי-היחש, – הרי שגיאה זו נעלמת מן העין בשעת קריאה, והדעת מתרכזת בכל מקום באותו קורטוב אמת, שעלה בידי קבק לגלותו ולהחיותו. קבק הוא אדם שיודע לספר. יש והסיטואציה נוגעת בנפש. הוא מקרב אותה אל גבוריו. נולד יחס אליהם. הוא מכריח את הקורא לקחת חלק בגורל גבוריו. להיות «צד» לדרוש טובהם או רעתם. אלה הן מעלות, שאינן מצויות בפרוזה העברית, והן מחפות על הרבה, על הרבה.

ש. בהריא

בְּקֵרַת סְפָרִים

שְׁלֵמָה מוֹלְכוֹ

א. א. קבק. שלמה מולכו. טרילוגיה. ספר ראשון. האהבה והוצאת «העולם». לונדון, תרפ"ח.

קבק נגש הפעם לגולל אבן גדולה וכנדה מאד מעל פי הבאר האפלה של תנועת משיחיה-השקר בישראל ומסתריה. שם הגבור עצמו וחיי, הזמן ופגעי, רוחות-התזוית המנשבות אז בכל פנות העולם, חלופי המשמרות בארצות הרומנים, שנות ההתעוררות הראשונות אחרי נבטה, בוצציו ולפני גלילי, אותם דמדומי התקופה הגדולה, בשעה שלב האנושיות כאילו נזח ממקומו, והיא עמדה לנער מעל שכמה את אבק-האפלה של ימי-הבינים ולענוד לראשה את עטרות-האורה של ימי-התחיה – כל אלה הם יער עבות ומסוכן, אשר גם